

Boomkwekerij artikel

Houd onkruid in de hand met vruchtwisseling

Telen met toekomst

In 'Telen met toekomst' wordt op bedrijfsniveau gezocht naar mogelijkheden van een economisch verantwoorde en milieuvriendelijke manier van telen. Maatregelen op het gebied van bemesting en gewasbescherming kunnen soms verrassend goed passen binnen het hele bedrijfssysteem. Aan de hand van maatstaven wordt getoetst in hoeverre genomen maatregelen een effect hebben op het milieu. Als meetlat voor de milieubelasting door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt binnen 'Telen met toekomst' gewerkt met de maatstaven Milieubelastingspunten (MBP) en Blootstellingsrisico-index (BRI). De MBP laat zien of een grens wordt overschreden waarboven schade aan bodem- en waterorganismen verwacht kan worden. De BRI geeft aan hoeveel actieve stof terecht komt in lucht, water en bodem. Sterk milieubelastende middelen tellen daarin zwaarder mee. Op deze manier kan per jaar, per gewas, of per groep gewasbeschermingsmiddelen in een getal worden uitgedrukt hoe zwaar het milieu is belast.

De boomkwekers in 'Telen met toekomst' registreren hun middelengebruik per perceel. De maatstaven MBP en BRI tonen aan dat tot voor kort de grootste milieubelasting nog kwam van middelen voor chemische grondontsmetting en van fungiciden, maar dat dat duidelijk minder is geworden. De deelnemers bereikten de grootste milieuwinst al twee jaar geleden door het gebruik van minder milieubelastende middelen en door gericht te spuiten op basis van waarnemingen in het veld, in plaats van kalenderspuiten. Hiermee lijkt een grens bereikt. Er moet ook worden gezocht naar strategische, duurzame oplossingen waarbij voorkomen en beheersen voorop staan en bestrijden als uiterste redmiddel wordt gebruikt. Je kunt niet blijven doorgaan met minder en anders spuiten. Om nog verder te komen, moet er worden gezocht naar andere oplossingen.

Een aardig voorbeeld in dit verband is het beheersen van onkruid. Als we de deelnemende bedrijven beoordelen op Milieubelastingspunten en Blootstellingsrisico-index, dan blijkt dat in sommige gevallen nu meer dan 90% van de nog overgebleven milieubelasting op rekening komt van herbiciden. Is een vermindering te bereiken door minder te spuiten, of zijn er ook andere manieren om onkruid in de hand te houden? Het inzaaien van onkruidonderdrukkende ondergroei is een mogelijkheid. Ook mechanische onkruidbestrijding is een optie, maar kent beperkingen in de toepassing. Belangrijk is ook om te voorkomen dat een zaadbank van onkruid ontstaat. Maar als wordt gekeken naar maatregelen die erg effectief zijn, dan komt één strategie er toch wel heel duidelijk uit: zorg dat het veld aan het begin van het seizoen schoon is. Uit onderzoek in het geïntegreerde en het biologische bedrijfssysteem op de onderzoekslocatie in Horst (het kernbedrijf) blijkt ook dat het heel belangrijk om schoon de winter in te gaan, omdat mechanisch niets gedaan kan worden in die periode. Schoon de winter ingaan, levert heel veel winst op bij het schoon houden in het voorjaar. Dus mechanisch bestrijden (als het kan) laat in het seizoen is zeer aan te raden. Kunnen we dit bereiken op een manier die aansluit bij de bedrijfsvoering?

Op veel bedrijven is het gebruikelijk om tijdelijk grond bij te huren, voornamelijk om grondgebonden ziekten en plagen te voorkomen. Dit kan soms heel verkeerd uitpakken, bijvoorbeeld omdat de onkruiddruk of de aaltjespopulatie op deze percelen heel hoog is. Binnen 'Telen met toekomst' bleek dat vaak de zwaarste inzet van gewasbeschermingsmiddelen nodig was op percelen die via ruilverkaveling of op een andere manier nieuw binnen het bedrijfssysteem kwamen. Toch hoeft het niet fout te gaan als grond van buiten het eigen bedrijf wordt gebruikt. Als op tijdelijke basis grond wordt geruimd met een bedrijf in onderlinge afstemming, dan kunnen verschillende zaken goed worden behartigd: de aanvoer van organische mest, het reduceren van aaltjesproblemen en het onder controle houden van onkruiden. Vooral in samenwerking met akkerbouw lijkt zo'n opzet goede kans van slagen te hebben. Akkeronkruiden, zoals o.a. muur, melde en ganzevoet, zijn in de boomteeltfase met de beschikbare middelen te bestrijden, terwijl lastige onkruiden in de

boomteelt, zoals haagwinde, distels, perzikkruid en varkensgras beter bestreden kunnen worden tijdens de akkerbouwfase van een perceel.

De keuze van gewassen moet op elkaar worden afgestemd. Suikerbieten in het bouwplan dragen bij aan het reduceren van *Pratylenchus penetrans*, terwijl sommige groenbemesters aaltjes juist vermeerderen. Aardappelen zijn niet gewenst, in verband met opslag. Een standaardoplossing is niet te geven; ieder kan zelf nagaan welke mogelijkheden er liggen. Met een juiste keuze van gewassen en een vaste partner, wordt een ruimer bouwplan mogelijk. En dat is een resultaat dat past in de strategie van iedere ondernemer. Dat daarmee ook het onkruidprobleem beter beheersbaar wordt, is een prachtig voorbeeld van wat bereikt kan worden door een geïntegreerde benadering.

Theo Guiking
Eugene van Abeelen

Ir. F.C.T. Guiking is wetenschappelijk onderzoeker bedrijfssystemen en bemesting bij PPO, sector Bomen in Boskoop, telefoon (0172) 23 67 75. Ing. A.C.M.M. van Abeelen is bedrijfsadviseur boomteelt bij DLV Adviesgroep in Boxtel, telefoon (0411) 65 25 25.

In het project Telen met toekomst werken kwekers samen met onderzoek en voorlichting aan duurzame bedrijfssystemen voor boomteelt, akkerbouw, bloembollenteelt en vollegrondsgroententeelt. Opdrachtgevers zijn de ministeries van LNV en VROM. Voor meer informatie: telefoon (0317) 49 16 12 of www.Telenmettoekomst.nl